

Jan Brunius. Vasatidens samhälle. En vägledning till arkiven 1520–1620 i Riksarkivet, Skrifter utgivna av Riksarkivet, 2010. ISBN: 978-91-88366-86-3. ISSN: 1402-4705.

I takt med att allt fler släktforskare gräver sig allt längre tillbaka i tiden tvingas de lämna det »vanliga« källmaterialet i kyrkobokföringen till föremån för källor som ofta utgör okänt territorium. Redan släktforskning om 1700-talet ställer krav på systematisk användning av judiciellt (t.ex. häradsrätternas domböcker) och kameralt (t.ex. mantalslängderna) material för att man ska komma någonstans. Och samma sak gäller i än högre grad 1600-talet. Den äldre Vasa-tiden blir oftast en vit fläck för många släktforskare.

I takt med digitaliseringen av källorna ökar dock tillgängligheten och för den som har abonnemang hos SVAR finns numera mycket av 1500-talets kamerala material tillgängligt. Och mer kommer. För att kunna ta del av detta material och rätt värdera källorna krävs oftast ytterligare kunskaper. Sedan tidigare finns Riksarkivets beståndsöversikter, för det kamerala materialet är främst Riksarkivet (1995) oundgänglig.

Nu har dock en arkivguide av Jan Brunius penna avseende arkiv med bestånd 1520–1620, alltså inte bara om kameralt material även om detta naturligtvis dominerar, kommit ut. Jan Brunius är ett välkänt ansikte för de släktforskare som besöker Riksarkivet och använder sig av Kammararkivets material, som han ansvarar för. Han är disputerad historiker och docent och har skrivit om den aktuella tidsperioden i flera skrifter; om detta källmaterial kanske främst Brunius (2000).

Den aktuella arkivguiden är ett utmärkt komplement till Riksarkivet (1995). Medan den senare bara handlar om Kammararkivet täcker den förra arkiv med material från en hel epok (den äldre Vasatiden). Arkivguiden lämpar sig med sin utformning utmärkt för släktforskare. Varje större avsnitt har ungefär samma uppbyggnad. Först tecknas en historisk bakgrundsbild som sätter in det aktuella källmaterialet i ett sammanhang. Sedan går bestånden igenom. Vad som finns i arkiven listas översiktligt, ibland geografiskt uppdelat. Men även källutgåvor (publicerade versioner av källorna) tas upp. Dessutom förtecknas relevant litteratur om källorna och det historiska sammanhanget.

Arkivguiden inleds med en kort historisk översikt över perioden 1520–1620 där fokus ligger på den statliga förvaltningens utveckling. De huvudsakliga områden som täcks av arkivguiden ges av de övriga kapitelrubrikerna: Fogdar, bönder och skatter; Kungar, kansli och kammar; Adel, präster och borgare; Riket och omvärlden. Varje kapitel är alltså inriktat på att beskriva tillgängliga källor utifrån de olika delar av samhället som gett upphov till dem. Boken avslutas med ett faktaavsnitt där viktigast kanske är ett kapitel som ger en översikt av vilka arkiv som finns för den aktuella perioden. Men det finns också faktsäckade kapitel om mynt, mått och vikt och ordförklaringar.

I boken finns självklart en litteraturförteckning men också en arkivförteckning. En nyhet, i vart fall för recensenten, var att respektive arkiv också beskrivs med den identifikation som arkivet har i Arkis/NAD. Det minskar onekligen utrymmet för tvetydigheter. Boken är dessutom rikt illustrerad.

En utmärkt bok som tillsammans med Riksarkivet (1995) är lämplig varendragare för den som ska ge sig i kast med 1500-talets källor.

Michael Lundholm

Källförteckning

Tryckta källor och litteratur

Brunius, J. (2000), Landskapshandlingarna i Kammararkivet. Från kammarens register till databas, *Arkiv, samhälle och forskning 200:1*, 7–27.

Möller, P. (1997), Släkten Berchelt (Bercholdt), *Släktforskarnas årsbok 1997*, 69–79.

Riksarkivet (1995), *Riksarkivets beståndsöversikt. D. 4, Kammararkivet*, Riksarkivet, Stockholm.

RÄTTELSE

Den redaktionella behandlingen av Stig Östensons artiklar (Östenson, 2008, 2009) har tyvärr medfört att några textpartier inte återgetts korrekt vilket redaktionen beklagar:

1. Östenson (2008, randanmärkning 4, sid. 108): Första stycket ska inledas: »Om påpekandet om Knut Eriksson på sid. 163 'Sabel (ej Sabelstierna) avser blott hans tillnamn och ej hans tillhörighet till ätten Sabelstierna, är det helt korrekt. Han var son till Erik Henriksson av denna ätt och dennes hustru Cecilia Horn, . . . «.
2. Östenson (2009, randanmärkning 15, sid. 4): Första meningen ska inledas »Stamfar Per, ofrälse, patronymikon ej känt, g.m. Märta, dotter till . . . «.
3. Östenson (2009, randanmärkning 22, sid. 9):
  - I rubriken står (1646 ?) men det ska vara (1646 –).
  - Randanmärkningen sista stycke ska lyda: »Son Törne Andersson, adlad Tornerefelt 1646 (enligt Adelns ättartavlor g. 1 m. Kerstin Månsdotter, g. 2 m. Margareta Eketrä, g. 3 m. Sigrid Ulf sax) och